

בבית המשפט העליון

רע"ב 1156/16

לפני: כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת ע' ברון

המבקשת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: טל מוסקוביץ

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט לעניינים מנהליים בנצרת מיום 1.2.2016 בעת"א 4298-01-16 שניתן על ידי כב' השופטים ב' ארבל - סג"נ, ש' אטרש ו- י' אברהם

תאריך הישיבה: ז' באדר א התשע"ו (16.02.2016)

בשם המבקשת: עו"ד רועי שויקה

בשם המשיב: עו"ד שלומי שרון; עו"ד חן פלונס

פסק-דין

השופטת א' חיות:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט לעניינים מנהליים בנצרת (כב' השופטים ב' ארבל – סג"נ, ש' אטרש ו- י' אברהם) מיום 1.2.2016 בעת"א 4298-01-16, אשר דחה את עתירת המדינה נגד החלטתה של ועדת השחרורים לפי חוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א-2001 (להלן: ועדת השחרורים), שהורתה על שחרורו על תנאי של המשיב ממאסר.

1. בשנת 2003 הרשיע בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטים מ' לינדנשטראוס, י' דר ו- י' עמית) את המשיב על פי הודאתו בכך שניסה לרצוח עמיתה

לעבודה (להלן: המתלוננת). לאחר שגמלה בליבו ההחלטה להמיתה רכש המשיב סכין, ארב למתלוננת ועקב אחריה עד שנכנסה למנהרה להולכי רגל, וכשהוא ניצב מאחוריה כיסה את פיה בידו, דקר אותה בגרונה, בידיה ובבטנה ונמלט בהותירו את המתלוננת מדממת במקום. כתוצאה ממעשי המשיב נגרמו למתלוננת פגיעות קשות ביותר והיא הובלה לבית החולים במצב קריטי, עברה שלושה ניתוחים דחופים ונוקקה לאשפוז שנמשך כשבועיים.

2. בגזר הדין ציין בית המשפט המחוזי כי מדובר במעשה אכזרי וחסר פשר שבוצע על ידי המשיב ללא כל מניע נראה לעין, למעט העובדה כי המתלוננת הייתה בחורה חייכנית ושמחה ה"מרוצה מהחיים", כדבריו, והדבר הציק לו מפני שהוא תפס את עצמו כטיפוס שהוא "בדיוק ההיפך מזה ... לא בן אדם מאושר". לכן הבשיל אצלו הרצון לפגוע בה. בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע כי המשיב תכנן בקפידה את מעשיו ודחה את טענתו לפיה יש להקל בעונשו משום שהושפע מסרטים, ספרים, קלטות וידאו ואתרי אינטרנט שכללו חומרים קשים של אלימות וסאדיזם שהרעילו את נפשו. בית המשפט המחוזי קבע בגזר דינו כי המשיב ביצע את המעשה מבחירה חופשית ואין בפיו טענה כי לא היה אחראי למעשיו. בהינתן הסתמיות הבלתי נסבלת ומעוררת החלחלה של המעשה ובהינתן הנזק הגופני והנפשי הכבד שנגרם למתלוננת, גזר בית המשפט המחוזי על המשיב 18 שנות מאסר בפועל וכן חייב אותו לשלם למתלוננת פיצוי בסך 50,000 ש"ח.

3. המשיב החל לרצות את עונשו ביום 2.7.2003 בכלא "שיטה". בתחילת מאסרו הוגדר המשיב כאסיר בסיכון אובדני וקיבל טיפול תרופתי ופסיכיאטרי. בין השנים 2007-2009 קיבל המשיב טיפול פסיכיאטרי פרטי שמומן על ידי משפחתו ובמקביל השתלב בקבוצה לשליטה בכעסים. כמו כן עבד המשיב כעוזר הוראה בכלא והחל לצאת לחופשות. בשנת 2009 עבר המשיב לכלא "חרמון" ושובץ שם לעבודה במרכז היצרני ובהמשך במפעל בעיר נצרת עלית. במקביל החל המשיב לימודי תואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה והשתלב בטיפול פרטני בכלא. בנוסף פנה המשיב מיוזמתו וביקש להשתלב בפרויקט "שינוי" לטיפול באלימות כללית. המשיב השתלב בפרויקט והתמיד בו במשך 9 חודשים. התרשמותם של מנחי הפרויקט מהמשיב הייתה חיובית ולפיכך הומלץ להעבירו לאגף שיקומי. המשיב אף המשיך להיות במעקב פסיכיאטרי ולקבל טיפול תרופתי הרגעתי עד חודש דצמבר 2011, ומאז אינו מטופל, אינו נוטל תרופות ואינו נמצא במעקב.

4. בחלוף שני שלישים מתקופת מאסרו פנה המשיב לוועדת השחרורים ועתר לשחרור על תנאי. במקביל פנה המשיב אל הרשות לשיקום האסיר (להלן: רש"א) על מנת שתבחן את התאמתו להשתלב בתכנית שיקומית מחוץ לכתלי בית הכלא. לאחר מספר מפגשים שקיימו גורמים שונים ברש"א עם המשיב פנתה היועצת המחוזית של רש"א אל וועדת השחרורים וביקשה להפנותו לאבחון פסיכולוגי בטרם תתקבל ברש"א החלטה בעניינו. היועצת המחוזית ציינה בפנייתה כי מן המפגשים שהתקיימו עם המשיב מתקבל הרושם שהחרטה אותה הוא מביע על מעשיו היא מילולית בלבד וכי אינו חש אמפתיה כנה כלפי המתלוננת. בשל כך, ובשל עברו הפסיכיאטרי והאפקט הרגשי השטוח שבלט מאוד בזמן הפגישות עמו, סברה היועצת המחוזית של רש"א כי יש לבחון לעומק את קווי אישיותו של המשיב באבחון פסיכולוגי ולקבל תמונה שלמה ומקיפה לגבי מצבו הנפשי והרגשי כבסיס לקבלת החלטה בעניינו.

5. האבחון הפסיכולוגי שביקשה היועצת המחוזית של רש"א לקיים, בוצע על ידי שני פסיכולוגים של שב"ס - איל פוזינאק, פסיכולוג בית סוהר "אופק" וד"ר רוברט אפשטיין, פסיכולוג מחוז מרכז בשב"ס. זאת לאחר שוועדת השחרורים המליצה על כך בהסכמת המשיב ועל דעתו, אף שאין מדובר במהלך שגרותי המקובל בהליכי שחרור על תנאי. האבחון שערכו הפסיכולוגים הנ"ל למשיב ארך יומיים וכלל ריאיון קליני ומבחני אישיות ובחוות הדעת הפסיכולוגית מיום 5.7.2015 שהגישו, ציינו הפסיכולוגים כי במהלך הריאיון הקליני ההתרשמות הייתה כי מסוכנותו של המשיב נמוכה יחסית, אם כי הוא עדיין זקוק לעזרה בהתמודדות עם חלקים תוקפניים באישיותו וביכולת לייצר קשרים מטיבים. לעומת זאת, הערכת סיכונים מקיפה שנערכה לגביו במהלך האבחון לפי טבלת הערכה HCR-20, העלתה כי מסוכנותו היא ברמה בינונית וזאת רמת המסוכנות שאף צוינה על ידי הפסיכולוגים בסיכום חוות הדעת. בחוות דעתם עמדו הפסיכולוגים על הרקע הפסיכיאטרי של המשיב שכלל שני ניסיונות אובדניים לפני האירוע הפלילי שבו הורשע וכן הסתכלות בבית החולים "שער מנשה". המשיב אובחן כסובל מדיכאון המאופיין בכעס ודחפים תוקפניים ועוד צוין בחוות הדעת כי בעבר אובחן כבעל אישיות עם קווים נרקיסיסטים וסאדיסטיים וכי אף שנראה כי יש הטבה משמעותית אצלו בהקשר הדיכאוני, הוא מתקשה להתמודד באופן יעיל עם דחפים תוקפניים באישיותו באופן המגביל את התקדמותו בטיפול.

6. בעקבות חוות הדעת הפסיכולוגית והקביעה כי רמת מסוכנותו היא בינונית, מסרה רש"א לוועדת השחרורים כי היא סבורה שטרם בשלו התנאים לבניית תכנית שיקום עבור המשיב במסגרת שחרור על תנאי וכי נדרשים מהלכים טיפוליים מעמיקים נוספים על מנת להביא להפחתת רמת מסוכנותו. מנגד, הגישו גורמי הטיפול והשיקום

בכלא חרמון (להלן: גורמי הטיפול) לוועדת השחרורים דו"ח סוציאלי בעניינו של המשיב בו ציינו, בין היתר, כי אף שהוא נראה במבט ראשון אדם קר ומנותק הם יכולים להעיד כי הצער והחרטה אותם הוא מביע על מעשיו הם אותנטיים. עוד ציינו גורמי הטיפול כי המשיב שוהה באגף השיקום הקבוצתי בכלא חרמון מזה 35 חודשים וכי תפקודו והתנהגותו חיוביים והוא זוכה לשבחים רבים ממעסיקו. גורמי הטיפול הדגישו כי המשיב עבר במהלך המאסר תהליך טיפולי מעמיק ומשמעותי ומיצה את כל התהליכים הטיפוליים שיכול לעבור בכלא. בניגוד לאמור בחוות הדעת הפסיכולוגית סברו גורמי הטיפול כי בעקבות הליך זה הוא מתפקד בצורה טובה גם המישור הבינאישי, כי מסוכנותו פחתה והוא אינו פועל בתוקפנות במשך תקופה ממושכת מאוד ויודע לנתב אותה ומשתמש היטב בכלים הטיפוליים שרכש.

7. נוכח עמדתה של רש"א אשר הגיעה, כאמור, להחלטה שהמשיב אינו בשל לתכנית שיקומית מחוץ לכלא, פנה המשיב למרכז "התחלה חדשה" במטרה לבחון את התאמתו להשתלב בתכנית שיקום פרטית אותה יציג בפני ועדת השחרורים. נציגי המרכז נפגשו עמו והציגו חוות דעת בה ציינו כי התרשמו שהצער והחרטה שאותם הוא מביע על מעשיו - כנים וכי הוא מתאים להשתלב בתכנית טיפולית בהנחייתם שאת פרטיה כללו באותה חוות דעת.

8. בהחלטה מיום 31.12.2015 הורתה ועדת השחרורים על שחרורו על תנאי של המשיב ממאסר ועל שילובו בתכנית הטיפולית שהוצעה על ידי מרכז "התחלה חדשה". בהחלטתה סקרה ועדת השחרורים באריכות את חוות הדעת והדו"חות שהוגשו בעניינו של המשיב וקבעה כי ישנה "התנגשות חזיתית" בין גורמי הטיפול בכלא חרמון שהביעו עמדה חד משמעית לפיה המשיב מתאים להמשך ההליך השיקומי מחוץ לכתלי הכלא, ובין רש"א הנסמכת על חוות הדעת הפסיכולוגית והסבורה כי המשיב אינו בשל לכך וכי עליו להשלים הליך טיפולי שיאפשר לו להתמודד עם הצדדים האלימים באישיותו בעודו במאסר. בהעדיפה את עמדתם של גורמי הטיפול בכלא ציינה ועדת השחרורים, בין היתר, כי עמדה זו מבוססת על היכרות מעמיקה עם המשיב וכי עמדתה של רש"א לפיה למשיב נטיות אלימות שטרם טופלו אינה מתיישבת עם העובדה שבמשך 13 השנים בהן שהה במאסר לא דווח על כל אירוע של אלימות פיזית או מילולית שבהן היה מעורב. ועדת השחרורים הוסיפה כי לא נעלמה מעיניה עמדת המתלוננת שנמסרה מפי אחיה לפיה מאז שהותקפה על ידי המשיב היא מצויה בחרדה יומיומית וכי שחרורו של המשיב ממאסר יערער את בטחונה. אך עם כל ההבנה לעמדתה של המתלוננת, סברה הוועדה כי אין למנוע את המשך שיקומו של המשיב.

9. המדינה לא השלימה עם החלטתה של ועדת השחרורים ועתרה נגדה לבית המשפט קמא. ביום 1.2.2016 דחה בית המשפט קמא את העתירה וקבע כי על אף שככלל יש לתת משקל לחוות דעתה של רש"א בכל הנוגע לשיקומם של אסירים מחוץ לכתלי הכלא, במקרה דנן חוות הדעת הפסיכולוגית שעליה נסמכת רש"א איננה קוהרנטית ומעוררת קשיים. בית המשפט קמא קבע כי האמור בחוות הדעת הפסיכולוגית אינו מתיישב עם העובדה שהתנהגותו של המשיב לכל אורך תקופת מאסרו הייתה למופת ועם התרשמותם של גורמי הטיפול בכלא חרמון ממנו. מטעמים אלו קבע בית המשפט קמא כי החלטתה של ועדת השחרורים להעדיף את המלצתם של גורמי הטיפול בכלא חרמון על פני עמדתה של רש"א אינה בלתי סבירה ואין מקום להתערב בה.

10. בבקשת רשות הערעור שהגישה המדינה על פסק דין זה, היא טוענת כי ועדת השחרורים ובית המשפט קמא שגו משהעדיפו את התרשמותם של גורמי הטיפול בכלא חרמון על פני האמור בחוות הדעת הפסיכולוגית. לטענת המדינה גורמי הטיפול בשב"ס אינם מוסמכים לקבוע את רמת המסוכנות הנשקפת מאסיר וכי נוכח האמור בחוות הדעת הפסיכולוגית קיימת מסוכנות ברמה בינונית שבהיעדר פיקוח נאות מחוץ לכלא המשיב ייתן דרוור לדחפים האלימים המקננים בו. כמו כן, טוענת המדינה כי ועדת השחרורים ובית המשפט קמא לא נתנו משקל ראוי לחומרתם ולאכזריותם של מעשי המשיב ולשיטתה, מעשים אלו בשילוב עם הערכת גורמי המקצוע לפיה המשיב זקוק לטיפול נוסף כדי למתן את הצדדים האלימים באישיותו, מלמדים כי הוא אינו בשל לשחרור על תנאי.

11. המשיב טוען מנגד כי אין מקום להתערב בהחלטתה של ועדת השחרורים ובפסק דינו של בית המשפט קמא. לטענתו, בכל 13 שנותיו במאסר לא נרשמה לחובתו ולו עבירת משמעת אחת ומזה מספר שנים הוא יוצא לחופשות ועובד מחוץ לבית הכלא ולא הפר את תנאי מאסרו. בנוסף טוען המשיב כי הוא מיצה את כל סל הטיפולים שיש לשב"ס להציע וזכה להערכה מאת גורמי הטיפול והשיקום בכלא אשר קבעו כולם כי הוא נטל אחריות על מעשיו וערך שינוי של ממש בחייו. המשיב מוסיף וטוען כי הוא זוכה להערכה רבה במקום עבודתו וכי גם מעסיקו מעידים עליו כי הוא נעים הליכות ובעל יחסי אנוש מעולים. כל אלו, כך טוען המשיב, מלמדים כי הוא ראוי להזדמנות לחזור לחברה. עוד טוען המשיב כי המערך הפסיכולוגי בשב"ס אינו נוהג לבחון את התאמתם של אסירים לשחרור על תנאי בעוד אשר גורמי הטיפול בכלא עושים זאת חדשות לבקרים כחלק מתפקידם. בנוסף טוען המשיב כי חוות הדעת של גורמי הטיפול בכלא חרמון בעניינו מבוססת על היכרות מעמיקה עמו בעוד שחוות הדעת

הפסיכולוגית עליה הסתמכה רש"א מבוססת על בדיקה שטחית בלבד. מטעמים אלו סבור המשיב כי בדין העדיפו ועדת השחרורים ובית המשפט קמא את עמדתם של גורמי הטיפול בכלא חרמון על פני עמדתה של רש"א בעניינו וכי אין מקום להתערב בקביעותיהם.

12. בפתח הדיון שקיימנו בבקשת רשות הערעור המלצנו כי תינתן רשות ערעור ויתקיים דיון בבקשה כבערעור, בשל המאפיינים הייחודיים של המקרה דנן ובהינתן הסוגיות העקרוניות העולות בבקשה ובהן, בין היתר, הסוגיה אשר טרם נדונה בפסיקתו של בית משפט זה הנוגעת למקרים שבהם מתעוררים חילוקי דעות בין גורמים מקצועיים שונים בתוך שב"ס - ובענייננו בין גורמי הטיפול בכלא חרמון ובין הפסיכולוגים מטעם שב"ס שערכו את האבחון – באשר למסוכנותו של אסיר המועמד לשחרור על תנאי. יש צדק בטענת המשיב כי לגבי אסירים שהורשעו בעבירות אלימות מן הסוג שבו הורשע המשיב, אין מוצגת בדרך כלל בפני ועדת השחרורים חוות דעת פסיכולוגית מטעם שב"ס. אך משנענתה ועדת השחרורים לבקשתה של רש"א והמליצה על קבלת חוות דעת כזו בהסכמת המשיב ועל דעתו, ומשזו הונחה על שולחן ועדת השחרורים, אין מקום להתעלם מן האמור בה ואין לדחותה בקש שכן מדובר בחוות דעת מפורטת ויסודית. כמו כן ניתן בהחלט להבין את עמדתה של רש"א שדרשה לקבלה בטרם תחליט על הליכי שיקומו של המשיב מחוץ לכתלי הכלא, נוכח התרשמותה הבעייתית מן המשיב במפגשים עמו וכן בהינתן הרקע הפסיכיאטרי של המשיב והאפיונים האכזריים וחסרי הפשר של העבירה שאותה ביצע.

13. אכן, המסלול השיקומי הממושך, המשמעותי והמרשים שעשה המשיב במהלך 13 השנים שבהן הוא נתון במאסר ראוי להערכה ולשבח ואף לעידוד. עם זאת, בנסיבותיו הייחודיות והחריגות של המקרה הנדון ונוכח חילוקי הדעות בין הגורמים השונים בשב"ס באשר לרמת מסוכנותו של המשיב בעת הזו, אנו סבורים כי מן הראוי לקבל חוות דעת נוספת באשר לרמת מסוכנותו מאת גורמים מקצועיים מתאימים. במהלך הדיון שהתקיים בפנינו ביום 16.2.2016 העלינו בפני הצדדים הצעה ברוח זו שנתקבלה עקרונית על ידי המדינה ונדחתה על ידי המשיב. למרות עמדת המשיב אנו סבורים כי יש לכך מקום ולפיכך אנו מורים בשלב זה כי הערעור יתקבל והחלטתה של ועדת השחרורים מיום 31.12.2015 תבוטל. עוד אנו מורים כי המשיב יופנה לאבחון פסיכיאטרי שיערך לו על ידי צוות של שני פסיכיאטרים. האחד פסיכיאטר מחוזי שתקבע המדינה והשני פסיכיאטר שיקבע על ידי הסנגוריה הציבורית בתאום עם המשיב. הצוות ייקבע בתוך 21 ימים מהיום ויבצע את האבחון הנדרש ללא דיחוי. חוות הדעת של צוות הפסיכיאטרים תוגש לוועדת השחרורים לא יאוחר מיום 14.4.2016

ולאחר מכן תשוב ועדת השחרורים ותדון בעניינו של המשיב, בהתחשב במכלול השיקולים הצריכים לעניין וכן בהתחשב בחוות הדעת הפסיכיאטרית שתוצג לה, כאמור.

ניתן היום, ט' באדר א' התשע"ו (18.2.2016).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת